

ТИПОВА ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Сучасна
географія: ГІС-технології та сталий розвиток»

Розробник(и): ФОП Дячук Людмила Федорівна, ЄДРПОУ 2384007045

Рецензент(и): Фізична особа підприємець Л. Ф. Дячук

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми – Програма спрямована на оновлення змісту географічної освіти через використання космічних знімків та моделей екологічного прогнозування.

Цільова група: Вчителі географії та природознавства.

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06–1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми – Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації – Розвиток професійних компетентностей вчителів географії щодо сучасних методів дослідження Землі.

Завдання підвищення кваліфікації:

- Вивчення глобальних екологічних трендів
- Опанування інструментів Google Earth для уроків
- Розробка картографічних проєктів з учнями

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- географічна
- екологічна
- технологічна

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Педагоги навчатимуться використовувати цифрові карти для візуалізації складних процесів та

формуватимуть екологічне мислення учнів.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації – Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації – Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
1	Лайфхаки для сучасного вчителя	1	1-29	2-30
2	Комікс та мультфільм за 10 хвилин: онлайн-сервіси для створення яскравих історій для цікавого уроку	1	1-29	2-30
3	Способи оптимізації навчальної діяльності учнів на уроках географії	1	1-29	2-30
4	Додатки Google для спільного використання	1	1-29	2-30
5	Створення онлайн уроків. Тести. Зворотній зв'язок з вчителем.	1	1-29	2-30
6	Сервіси для створення інтерактивних навчальних матеріалів.	1	1-29	2-30
7	Інфографіка і засоби візуалізації в навчальному процесі	1	1-29	2-30
8	Сервіси для онлайн мандрівок та дослідження світу	1	1-29	2-30
9	Основи роботи з платформою Moodle в умовах дистанційного змішаного навчання в ЗЗСО	1	1-29	2-30
10	Захоплюючий освітній процес. Навчання в форматі онлайн мандрівки.	1	1-29	2-30
11	Використання візуальних методів для залучення учнів та підвищення ефективності навчання	1	1-29	2-30
12	Трансформуємо освіту через творчість: як зробити уроки цікавими за допомогою лайфхаків.	1	1-29	2-30
13	Розкриття потенціалу розуму: методи ефективного запам'ятовування.	1	1-29	2-30
14	Покращення досвіду навчання: організація якісного освітнього процесу за допомогою Google.	1	1-29	2-30
15	Особливості викладання географії у 7 класі НУШ	1	1-29	2-30
16	Викладання географії у 7-му класі НУШ в контексті новітніх освітніх трендів.	1	1-29	2-30
17	Використання дидактичних матеріалів на уроках географії в 7 класах НУШ	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
18	Географія 6-7 клас НУШ. Практичні поради організації якісного освітнього процесу.	1	1-29	2-30
19	Особливості оцінювання природничої галузі НУШ	1	1-29	2-30
20	Особливості оцінювання навчальних досягнень у природничій галузі за стандартами НУШ	1	1-29	2-30
21	Географія в 8 класі НУШ: нові підходи та можливості	1	1-29	2-30
22	Сучасні методи навчання географії: від теорії до практики у 8 класах НУШ	1	1-29	2-30
23	Групові форми роботи на уроках географії: від співпраці до дослідження світу	1	1-29	2-30
24	Від діалогу до відкриття світу: створюємо навчальне середовище співпраці на уроках географії	1	1-29	2-30
25	Географія України 8 клас: практичні прийоми та лайфхаки для вчителя географії. Як за допомогою ІІІ та інтерактивних методів розвивати критичне мислення та медіаграмотність учнів на уроках географії.	1	1-29	2-30
26	Географічні лайфхаки для вчителя: ІІІ, інтерактиви та дослідження на уроці	1	1-29	2-30
27	Географія, що пояснює світ: особливості курсу географії 9 класу НУШ	1	1-29	2-30
28	Коли географія відповідає на "чому": компетентнісний підхід у навчанні 9 класу.	1	1-29	2-30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Тема 1. Лайфхаки для сучасного вчителя

Ключові питання теми: Акцент доповіді буде базуватись на 'візуалізації' сучасного освітнього контенту. Саме 'картинка' є домінантною для сучасних дітей, тому викладач має бути 'в тренді' й завжди готовий до інтеграції - як міжпредметної, так і міжвікової. Сьогодні педагог не передає знання, а створює 'картину світу' для кожної дити...власне, рівень деталізації цих освітніх 'полотен' демонструє якість взаємодії між учнем та його ментором...

Тема 2. Комікс та мультфільм за 10 хвилин: онлайн-сервіси для створення яскравих історій для цікавого уроку

Ключові питання теми: Легка і зрозуміла подача інформації у мультфільмах та коміксах не втомлює довгими текстами, більш того, зацікавлює, відповідно, процесом перегляду та читання. Комікси всесвітньо відомого карикатуриста Ларрі Гонніка серії «Природнича наука у коміксах», наприклад, популяризують такі часто складні для сприйняття алгебру, фізику, хімію та інші. Для тих же, хто не вміє малювати, та при цьому бажає розповідати про науку цікаво й зрозуміло, існують онлайн-сервіси. Там є заготовки, що зберігає час на інші справи.

Тема 3. Способи оптимізації навчальної діяльності учнів на уроках географії

Ключові питання теми: Сучасна школа потребує нових методів зацікавлення учнів в умовах легкого доступу до інформації; відсутності

бажання мислити логічно, тому і пропоную колег обмінятися своїми ідеями, пропонуючи ознайомитися із моїми

Тема 4. Додатки Google для спільного використання

Ключові питання теми: Google та його додатки; Спільне використання; Налаштування спільного доступу; Практичне використання додатків Google;

Тема 5. Створення онлайн уроків. Тести. Зворотній зв'язок з вчителем.

Ключові питання теми: Запустити онлайн-школу самостійно вважається складним завданням. Вміти розбиратися, як загрузити матеріали уроку на платформу, підключити та налаштувати настрої розсилки, проводити вебінари, відстежувати ефективність навчання.

Тема 6. Сервіси для створення інтерактивних навчальних матеріалів.

Ключові питання теми: Ознайомлення з основними безкоштовними сервісами для розробки інтерактивних навчальних матеріалів

Тема 7. Інфографіка і засоби візуалізації в навчальному процесі

Ключові питання теми: Інформатична графіка та візуалізація: переваги використання, алгоритми створення, story в малюнках, інструменти і ресурси для створення інфографіки, робота з безкоштовними та умовно-безкоштовними додатками, корисні джерела та рекомендації

Тема 8. Сервіси для онлайн мандрівок та дослідження світу

Ключові питання теми: в отриманні практичних знань та умінь, чіткого зрозумілого алгоритму роботи з сучасними онлайн інструментами для онлайн мандрівок та підзнання світу

Тема 9. Основи роботи з платформою Moodle в умовах дистанційного змішаного навчання в ЗЗСО

Ключові питання теми: У зв'язку з різними обставинами антиковідні заходи, війна в Україні дистанційне змішане навчання стало основною формою навчання для багатьох учасників освітнього процесу. Існує багато платформ для проведення дистанційного навчання в асинхронному режимі, але Moodle зарекомендував себе як найзручніший та найпростіший у використанні засіб для створення дистанційних навчальних матеріалів. Саме тому платформа Moodle найстарішою та найпопулярнішою серед відкритих систем дистанційного навчання. Основні принципи та методи створення навчальних курсів буде викладено під час проведення даного тренінгу.

Тема 10. Захоплюючий освітній процес. Навчання в форматі онлайн мандрівки.

Ключові питання теми: в отриманні практичних знань та умінь, чіткого зрозумілого алгоритму роботи з сучасними онлайн інструментами для онлайн мандрівок та підзнання світу

Тема 11. Використання візуальних методів для залучення учнів та підвищення ефективності навчання

Ключові питання теми: 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

Тема 12. Трансформуємо освіту через творчість: як зробити уроки цікавими за допомогою лайфхаків.

Ключові питання теми: 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

Тема 13. Розкриття потенціалу розуму: методи ефективного запам'ятовування.

Ключові питання теми: Під час тренінгу педагоги матимуть змогу ознайомитися з процесами пам'яті та навчитися методам ефективного запам'ятовування

Тема 14. Покращення досвіду навчання: організація якісного освітнього процесу за допомогою Google.

Ключові питання теми: Під час пандемії та війни сучасна освіта зіткнулась із проблемою організації дистанційного та змішаного навчання, організацією синхронного та асинхронного дистанційного навчання, проблемою освітян були вибір платформи та недостатня обізнаність з їх використання. Про переваги та плюси платформ для дистанційного навчання

Тема 15. Особливості викладання географії у 7 класі НУШ

Ключові питання теми: Програма підвищення кваліфікації для вчителів географії Нової української школи орієнтована на вивчення особливостей викладання у 7 класі. Зміст програми включає в себе ознайомлення з концепцією Нової української школи, аналіз змісту географічного курсу для 7 класу, ознайомлення з інноваційними методиками навчання, використання різноманітних методів оцінювання, поглиблення знань у географічній науці та їх вплив на навчання, розвиток навичок комунікації та співпраці, використання інструментів для оцінки ефективності вивчення матеріалу, застосування корекційних заходів для оптимізації навчального процесу. Ця програма спрямована на підготовку вчителів до успішного викладання географії в 7 класі відповідно до принципів та вимог НУШ.

Тема 16. Викладання географії у 7-му класі НУШ в контексті новітніх освітніх трендів.

Ключові питання теми: Сучасні освітні тренди. Викладання географії.

Тема 17. Використання дидактичних матеріалів на уроках географії в 7 класах НУШ

Ключові питання теми: 1. Заохочення учнів 7 класу до вивчення географії 2. Різновиди дидактичних матеріалів у 7 класі НУШ

Тема 18. Географія 6-7 клас НУШ. Практичні поради організації якісного освітнього процесу.

Ключові питання теми: Учасники тренінгу отримають практичні інструменти та знання, які допоможуть їм: зробити навчання географії цікавим та захопливим, розвивати критичне мислення та навички дослідження, формувати просторову уяву та вміння працювати з різними джерелами географічної інформації, використовувати сучасні технології в навчанні, створити сприятливе навчальне середовище.

Тема 19. Особливості оцінювання природничої галузі НУШ

Ключові питання теми: Вступ до сучасних підходів в оцінюванні природничої галузі в НУШ 1.Огляд основних концепцій Нової української школи НУШ. Роль оцінювання в НУШ: формувальне та підсумкове оцінювання. Цілі оцінювання у природничих дисциплінах. Оцінювання навчальних досягнень учнів в умовах НУШ 2.Принципи оцінювання природничих компетентностей учнів. Критерії оцінювання, якісні та кількісні показники. Формувальне оцінювання як основа розвитку учнів. Інструменти та методи формуального оцінювання в природничій галузі

3.Різні підходи до формувального оцінювання: рефлексія, самооцінювання, взаємооцінювання. Використання інструментів для формувального оцінювання: тести, проекти, дослідження, портфоліо. Аналіз результатів формувального оцінювання та надання зворотного зв'язку. Засоби підсумкового оцінювання у природничих дисциплінах
4.Види підсумкового оцінювання: тематичні роботи, контрольні роботи, стандартизовані тести. Розробка та використання діагностичних тестів. Використання електронних засобів для оцінювання онлайн-тести, платформи для навчання.

Тема 20. Особливості оцінювання навчальних досягнень у природничій галузі за стандартами НУШ

Ключові питання теми: Вступ до сучасних підходів в оцінюванні природничої галузі в НУШ 1.Огляд основних концепцій Нової української школи НУШ. Роль оцінювання в НУШ: формувальне та підсумкове оцінювання. Цілі оцінювання у природничих дисциплінах. Оцінювання навчальних досягнень учнів в умовах НУШ 2.Принципи оцінювання природничих компетентностей учнів. Критерії оцінювання, якісні та кількісні показники. Формувальне оцінювання як основа розвитку учнів. Інструменти та методи формувального оцінювання в природничій галузі 3.Різні підходи до формувального оцінювання: рефлексія, самооцінювання, взаємооцінювання. Використання інструментів для формувального оцінювання: тести, проекти, дослідження, портфоліо. Аналіз результатів формувального оцінювання та надання зворотного зв'язку. Засоби підсумкового оцінювання у природничих дисциплінах 4.Види підсумкового оцінювання: тематичні роботи, контрольні роботи, стандартизовані тести. Розробка та використання діагностичних тестів. Використання електронних засобів для оцінювання онлайн-тести, платформи для навчання.

Тема 21. Географія в 8 класі НУШ: нові підходи та можливості

Ключові питання теми: Ознайомити з основними змінами в програмі. Надати практичні методики викладання. Мотивувати до використання нових технологій.

Тема 22. Сучасні методи навчання географії: від теорії до практики у 8 класах НУШ

Ключові питання теми: Тренінг складається з теоретичного блоку, присвяченого сучасним підходам до навчання географії в НУШ, та практичної частини з детальним розглядом і прикладами застосування активних методів у 8 класах.

Тема 23. Групові форми роботи на уроках географії: від співпраці до дослідження світу

Ключові питання теми: Теоретичні основи групової роботи; види групової взаємодії пари, малі та великі групи; приклади завдань для 6-9 класів; роль учителя як модератора; методика розподілу ролей; самостійні практичні вправи для планування власних уроків.

Тема 24. Від діалогу до відкриття світу: створюємо навчальне середовище співпраці на уроках географії

Ключові питання теми: Теоретичні основи групової роботи; види групової взаємодії пари, малі та великі групи; приклади завдань для 6-9 класів; роль учителя як модератора; методика розподілу ролей; самостійні практичні вправи для планування власних уроків.

Тема 25. Географія України 8 клас: практичні прийоми та лайфхаки для вчителя географії. Як за допомогою ШІ та інтерактивних методів розвивати критичне мислення та медіаграмотність учнів на уроках географії.

Ключові питання теми: Програма спрямовна на ознайомлення

педагогів із сучасними підходами до викладання курсу через моделювання, дослідження та використання інструментів штучного інтелекту. Під час вебінару буде показано, як поєднувати традиційні та цифрові методи для формування критичного, аналітичного й просторового мислення учнів. Учасники розглянуть приклади моделювання географічних процесів і явищ, проведення мінідосліджень. Особливий акцент зроблено на використанні інструментів ІІІ у роботі вчителя: створення інтерактивних карт, тренувальних вправ, презентацій, інфографіки та творчих завдань. Блок з медіаграмотності розкриє способи навчання школярів критично сприймати географічну інформацію: аналізувати джерела, перевіряти достовірність карт і новин, виявляти маніпуляції у візуальних матеріалах.

Тема 26. Географічні лайфхаки для вчителя: ІІІ, інтерактиви та дослідження на уроці

Ключові питання теми: Програма спрямовна на ознайомлення педагогів із сучасними підходами до викладання курсу через моделювання, дослідження та використання інструментів штучного інтелекту. Під час вебінару буде показано, як поєднувати традиційні та цифрові методи для формування критичного, аналітичного й просторового мислення учнів. Учасники розглянуть приклади моделювання географічних процесів і явищ, проведення мінідосліджень. Особливий акцент зроблено на використанні інструментів ІІІ у роботі вчителя: створення інтерактивних карт, тренувальних вправ, презентацій, інфографіки та творчих завдань. Блок з медіаграмотності розкриє способи навчання школярів критично сприймати географічну інформацію: аналізувати джерела, перевіряти достовірність карт і новин, виявляти маніпуляції у візуальних матеріалах.

Тема 27. Географія, що пояснює світ: особливості курсу географії 9 класу НУШ

Ключові питання теми: Зміст програми охоплює ключові змістові лінії курсу географії 9 класу НУШ: глобальні та регіональні соціально-економічні процеси, місце України у світовому просторі, просторову організацію господарства та взаємодію природи, населення й економіки. Учасники працюватимуть з картами, статистичними даними, інфографікою та прикладами з реального життя, опановуючи методи аналізу й інтерпретації інформації. Особливу увагу приділено практичним завданням, проєктній діяльності та міжпредметній інтеграції, що забезпечують формування в учнів цілісного уявлення про сучасний світ.

Тема 28. Коли географія відповідає на “чому”: компетентнісний підхід у навчанні 9 класу.

Ключові питання теми: Зміст програми охоплює ключові змістові лінії курсу географії 9 класу НУШ: глобальні та регіональні соціально-економічні процеси, місце України у світовому просторі, просторову організацію господарства та взаємодію природи, населення й економіки. Учасники працюватимуть з картами, статистичними даними, інфографікою та прикладами з реального життя, опановуючи методи аналізу й інтерпретації інформації. Особливу увагу приділено практичним завданням, проєктній діяльності та міжпредметній інтеграції, що забезпечують формування в учнів цілісного уявлення про сучасний світ.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій

3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Бех І. Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. Рідна школа. 2011. №8-9.
2. Бзовська Л., Ковнацька Р. Навчаємося через гру. Добірка ігрових вправ для учнів I-III класів. Львів : ЛМГО «Центр освітньої політики», 2020. 304 с.
3. Бізнес-планування: навч. посіб. / Т.Г.Васильців, Я.Д.Кочмарик, В.І.Блонська, Р.Л.Лупак. Київ: Знання, 2013. 207 с.
4. Богомольний Б.Р., Кононенко В.В., Чуєв П.М. Медицина екстремальних ситуацій: навч. посіб. Одеса: Одеський держ. мед. ун-т, 2001. 412 с. URL: <https://bit.ly/3VurwoI>
5. Бондар О. В. Ситуаційний менеджмент : навч. посіб. 2-ге вид., перероб та доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 388 с.
6. Гуревич Р. С., Скупий О. М. Інформаційно-комунікаційні технології у підготовці майбутніх учителів. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : [зб. наук. пр.] / АПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України, Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Київ, Вінниця : Планер, 2009. С. 33-36.
7. Даниленко Л.І. Національно-патріотичне виховання учнів на уроках біології: метод. посібник / Л.І. Даниленко, С.О. Гончаренко, Т.В. Громова та ін. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2017. 79 с.
8. Денисенко О. Накази з кадрових питань : оформляємо без помилок І Олександр Денисенко // Практика управління закладом освіти. -2022. - № 1. - URL: <https://rn.edirshkoly.mcfr.ua/945958?forccDeviceTypec^l>
9. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
10. Державний стандарт початкової освіти : постанова КМУ від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови КМУ від 24.07.2019 №688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF>
11. Дитяча та юнацька психотерапія. Теорія і практика в сучасних наукових дослідженнях / За заг. ред. Г. Католик. Колективна монографія. Львів : Астролябія, 2012. 312 с.
12. Для творчості дитини вірші, пісні, картини. Метод. посіб. / авт.-уклад.: Т.О.Піроженко, А. С. Шевчук. Київ : Вид. Дім «Слово», 2017. 128 с.
13. Етика ділового спілкування : навч. посібник [Воронкова В.Г. Беліченко А.Г., Мельник В.В., Ажажа М.А.]. Київ: Магнолія, 2006, 2019. 312 с.
14. Збірник документів по організації позашкільної освіти. Київ. 2002. 444с.

15. Зеленська Л. Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). Молодь і ринок. № 9(195). 2021 С. 16-20. 28.
16. Зцілення травм війни: психосоціальний аспект / автор-упор. Т. Артеменко. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2022. 80 с. URL: <http://oipopp.ed-sp.net/?q=node/76861>
17. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / За заг. редакцією Г. Л. Єфремової. Суми : вид-во «СумДПУ імені А. С. Макаренка», 2020. 444 с.
18. Костюк А. В. (2014). Емоційний інтелект та шляхи його розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету, 2014. № 2. С. 85-89.
19. Крижанівський В.В. Використання компетентнісно орієнтованих завдань на уроках географії. Педагогічний вісник, 2019. № (2)96. С. 20-21.
20. Крижанівський В.В. Географічна освіта: особливості організації навчальної діяльності. Педагогічний вісник, 2020. № (3)101. С. 45-48.
21. Крижанівський В.В. Компетентнісний потенціал географії. Педагогічний вісник, 2019. № (3)97. С. 34-36.
22. Крижанівський В.В. СТЕМ-географія: навчально-методичний посібник. Частина 1. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП ЧОР». 24 с.
23. Крижанівський В.В. Упровадження stem-елементів у шкільну географічну освіту. Педагогічний вісник, 2021. № (3)105. С. 34-35.
24. Ломакович С.В., Панченков О.А., Терещенко В.М. Участь у проєкті PISA як потенційна можливість побачити вітчизняну освіту без «прикрас». Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2015. № 11-12. С. 19-23. URL: <http://surl.li/edk1e>
25. Наказ МОНУ № 1313 «Деякі питання організації та проведення супервізії» від 18 жовтня 2019 р. 2020 р., № 69, Т. 1. С.73.
26. Нова Українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://bit.ly/3cp4kEx> (дата звернення 14.05.2020).
27. Овчаренко О.П., Лазар А.П., Матюшко Р.П. Основи радіаційної медицини: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2002. 208 с.
28. Онопрієнко О. Нова українська школа : інноваційна система оцінювання результатів навчання учнів початкової школи : навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 208 с.
29. Освітня програма навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3ckLjDp>
30. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 №1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
31. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: наказ МОН України від 10.12.2021 № 1340. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://bit.ly/3XRhd0W>
32. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 05.12.2015 № 389-VIII-XII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
33. Робінсон К. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. / переклад з англ. Г. Лелів. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
34. Розвиваємо громадянські компетентності : другий клас / під заг. ред. Н.Бібік, Н.Софій. Київ, 2019. URL: http://www.ussf.kiev.ua/images/project-50/2class_5-Vartist_4.pdf
35. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
36. Сеїтосманов А., Фасоля О. Нова школа у нових громадах : посібник з ефективного управління освітою в об'єднаних територіальних громадах. Київ, 2017. 128 с.

37. Скрипник М. І. Технології професійного розвитку педагогів: методичний poradnik. Київ, 2016. 231 с.
38. Стіл Дж., Мередіт К., Темпл Ч. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів»: Підготовлено для проєкту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» / Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект». Київ: Міленіум, 2001. 104 с.
39. Супервізія : професійна підтримка і професійний розвиток педагогів : poradnik для супервізорів (наставників). - URL : <http://www.ussf.kiev.ua/images/news/2019.09.18/%D0%A1%D1%83%D0%BF%D0%B5%P1%80%P0%B2%P1%96%P0%B7%P1%96%P1%8F.pdf>
40. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. Кухаренко та ін. ; за ред. В. Кухаренка. Харків : Міськдрук, 2016. 284 с.
41. Тимошко Г. М. Особливості розвитку організаційної культури керівника в системі управління загальноосвітнім навчальним закладом. Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. / ред. кол.: О. Л. Ануфрієва та ін. Київ, 2005. Вип. 3 (16). 2011. 588 с.
42. Типове положення про проведення супервізії впровадження Концепції «Нова українська школа» / уклад. : Клокар Н.І., Нікулочкіна О.В., Київ, 2018. 6 с.
43. Траутманн, Франц. Керівництво по інтервізії. Інститут Трімбос (Інститут психічного здоров'я і залежностей Голландії). Управління ООН по наркотикам і злочинності. Проектне Бюро в Балтійських країнах, 2010. 18 с.
44. Удовиська Т. А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис. Вип. 31. Т. VIII (50). Інститут вищої освіти НАПН України, 2013. 407-416.
45. Управлінське лідерство : виклики сьогодення : колективна монографія ; за заг. ред. В. В. Толкованова. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. 600 с.
46. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. / О.І. Пометун. Київ, 2020. 104 с.
47. Фінансова просвіта. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. URL: <https://www.fg.gov.ua/finansova-prosvita>
48. Цікава географія після уроків / В. М. Андреева, Харків: Видавнича група «Основа», 2007. 160 с
49. Чернов Б.О., Корнеев В.П. Методи навчання географії в школі. Київ, 173 с.
50. Юр'єва Г. В. Компетентнісний підхід у навчанні Географія, 2018. № 19-20 (359-360). С. 14-17.
51. DLL 10: DaF für Jugendliche: Deutsch als Fremdsprache.Klett Sprachen GmbH, 2016. 199 s.
52. European Diploma in Psychology: Draft Proposal prepared for consultation from the EuroPsy2 Project Group. Version 2.7 revised. October 2003. URL: <http://www.europsy.eu.com>

Додаткова література:

1. Василенко І. Ю. Тренінг розвитку творчого мислення. Обдарована дитина. 2004. № 5. С. 52-55.
2. Все для школи: графіка, оформлення, дизайн. URL: <http://all-for-schools.blogspot.com>
3. Євтух М. Б., Пінковська Е. А., Черкашина Т. В. Методики особистісно-професійного самовдосконалення суб'єкта педагогічної діяльності на засадах самопізнання : навч.-метод. посіб. : для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2015. 400 с.
4. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст. 458.
5. Організація і методика соціально-педагогічного тренінгу : методичні

- рекомендації. Уклад. О. М. Шевчук. Умань, 2010. 37 с.
6. Ощепко Т.В. Професійна компетентність керівника загальноосвітнього навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3vbYTQA>
 7. Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту : Постанова КМУ від 27.09.2017 №733. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF#Text>
 8. Самооцінювання закладу освіти: ефективний інструмент підвищення управлінської діяльності. URL: <https://bit.ly/3wUZ8lt>
 9. Северинова А.М., Якуша Л.Г. Фізика на кухні. Експеримент в домашніх умовах. Програма курсу за вибором з фізики для 8 класу. Черкаси: ЧОІПОПП, 2021. 16 с.
 10. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ : НІСД, 2011. 336 с. URL: <https://bit.ly/3uQrcxT>
 11. Стрельников В. Ю. Роль емоційного інтелекту у забезпеченні здоров'я людини. Постметодика, 2010. № (6)97. С. 15-21.
 12. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів : poradnik dla superwizoriv (nastavnikov). USAID, 2018. 60 с.
 13. Boissard P. L'évaluation formative: un outil de progression. URL: <http://surl.li/ealag>
 14. Increasing motivation through students setting goal. URL: <http://surl.li/eakxv>
 15. What Is Flipped Learning? URL: <http://surl.li/eakyu>